

Μ Ε Λ Ε Τ Η

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΔΩΡΙΚΟΥ ΡΥΘΜΟΥ

Ἀνακοινωθεῖσα πρὸς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ
Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ γράμματων
ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος καὶ ἀρχαιολόγου κ.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΧΙΡΠΙΕΖ

Ἄν οἱ ἀρχαιολόγοι δὲν εἶνε κατὰ πάντα σύμφωνοι ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐκδομήθησαν τὰ μέγαρα τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν, πάντως ὅμως ἀποδέχονται, ὅτι ἡ χρονολογία τῶν κτιρίων τούτων εἶνε προγενεστέρα τῆς διαπλάσεως τοῦ δωρικοῦ ρυθμοῦ ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἀρχιτεκτονικῇ.

Ἐκ πρώτης ὄψεως οὐδεμία ἀναλογία, πράγματι, τυγχάνει αἰσθητῆ μεταξύ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν πρώτων καὶ τῆς μορφῆς τῆς δευτέρας. Τὸ μυκηναῖον οἰκοδόμημα, ὡς καὶ τὸ δωρικόν, φαίνονται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς δύο συστήματα τέχνης παντελῶς διάφορα πρὸς ἄλληλα, πλὴν μελέτη μᾶλλον σύντονος ἀποδείκνυσιν ἐναργῶς, ὅτι τὰ πράγματα οὐδαμῶς εἶνε τοιαῦτα.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀρκεῖ νὰ συναρμολογήσῃ τις τὰ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀκροπόλεων τῆς Πελοποννήσου ἀνευρεθέντα συντρίμματα καὶ νὰ διατάξῃ ταῦτα καθ' ὀρισμένον τρόπον, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν παρεχόμενα τεκμήρια, ὅπως ἀνακαλύψῃ μεταξύ τῆς ἀρχαίου ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀναλογίας τινὰς, αἵτινες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ διελάνθανον. Οὕτω παρὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἀναλογίας αὐτῶν ἀγεται τις νὰ παραδεχθῆ, ὅτι ὁ μυκηναῖος κίων ὡς καὶ ὁ δωρικός εἰσι συνθεθεμένοι ἐκ τῶν αὐτῶν μελῶν.

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ προτιθεμαὶ ν' ἀποδείξω, ὅτι ἐν τῇ μυκηναῖᾳ ἀρχιτεκτονικῇ εὐρίσκεται ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τύπος τῶν σχηματισμῶν, οἵτινες βραδύτερον ἀπέβησαν χαρακτηριστικοὶ διὰ τὸ δωρικὸν ἐπιστύλιον. Ἄλλ' ἐπιτραπήτω μοι νὰ προτάξω ἐνταῦθα προηγούμενας σκέψεις τινὰς.

Ὁ Βιτρούβιος φρονεῖ, ὅτι τὸ δωρικὸν ἐπιστύλιον ἀποδίδει ἐν τοῖς ἐκ λίθου ἢ μαρμαροῦ οἰκοδομήμασι τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφήν τοῦ ξυλίνου ἐπιστυλίου τῶν πρώτων κτιρίων οὕτως, ὥστε ἕκαστον τρίγυρον ἀναπαριστᾷ τὸ ἄκρον μιᾶς δοκοῦ. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Βιτρούβιου ἐγένετο πιστευτὴ κατὰ γράμμα καὶ ἐν γένει ἠκολουθήθη. Ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἠσχυλῆθησαν περὶ τὴν παλινρθωσιν τοῦ ἰδεώδους κτιρίου, τοῦ πρώτου ναοῦ, οὗ ποιεῖται μνησίαν ὁ Ῥωμαῖος ἀρχιτέκτων. Πλὴν οὐδεμία τῶν γενομένων παλινρθώσεων ἔγεινε γενικῶς παραδεκτὴ, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ πάντοτε παρέστησαν πολλὰ καὶ ἀκαταγώνιστοι δυσκοιλίαι.

Μία τῶν δυσκοιλιῶν τούτων χρήζει τινῶν διασαφήσεων. Ὑποθεσίσθω, ὅτι πρόκειται νὰ στεγασθῇ ναὸς τις, ὁ ἀπλούστατος, συνιστάμενος μόνον ἐξ ἐνὸς σηκοῦ. Αἱ δοκοὶ τῆς στέγης ταύτης τεθήσονται ἀναγκαιῶς κατὰ πλάτος τοῦ σηκοῦ. Ἄν τὰ ἄκρα αὐτῶν ἀφειθῶσιν ὀρατὰ, ταῦτα θὰ φανῶσι μόνον ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ κτιρίου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως.

Φαντασθῶμεν νῦν τὸν ναὸν περιστοιχιζόμενον ὑπὸ κίωνων κατὰ τὴν περίπτερον διάταξιν. Τοῦ σηκοῦ μένοντος ἐστεγασμένου διὰ δοκῶν πλαγίων, οὐδὲν κωλύει, ὅπως αἱ δοκοὶ αἱ σχηματίζουσαι τὴν ὀροφήν ἐν τῷ προνάφῃ καὶ τῷ ὀπισθοδόμῳ τεθῶσι κατὰ μήκος. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀληθῆς τυγχάνει, ὅτι τὰ ἄκρα τῶν δοκῶν καθίστανται ὀρατὰ καθ' ἑκατέραν τῶν προσόψεων, πλὴν οὐχὶ ὀλοτελῶς. Οὐδὲν ἄκρον τῶν δοκῶν ἀποβαίνει ὀρατὸν κατὰ τὰ ἄκρα τῶν πλαγίων πλευρῶν τῶν ναῶν.

Ἄν νῦν ἐξετάσωμεν τὸ ἐπιστύλιον τῶν ἀρχαιοτάτων δωρικῶν κτιρίων, ὡς φέρ' εἶπειν τὸ τοῦ Σελινούντος, θέλομεν παρατηρήσει ἀξίας λόγου τινὰς λεπτομερείας προδιδούσας τὴν ἀπομίμησιν τῆς ξυλίνης κατασκευῆς, ἀλλὰ κεκτημένας χαρακτηριστῆρα ὅπως ἰδιάζοντα.

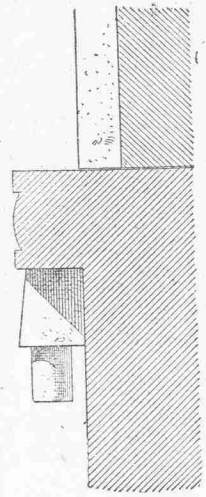
Καὶ πρῶτον κρίνομεν ἀξίας ἰδίας παρατηρήσεως τὰς σταγόνας τὰς ὑπὸ τὰς τρίγυρους κειμένας. Ταύτας ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ ὑπολάβωμεν ὡς ἤλους. Ἄλλ' ὅμως οἱ ἤλοι οὗτοι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται εἰς οὐδεμίαν τῆς οἰκοδομικῆς ἀνάγκῃν ἀνταποκρινόμενοι. Ἄν δὲ προεκταθῶσιν ἐκ τῶν κάτω, ἀπολήγουσιν εἰς τὸ κενόν, ὡς δείκνυται ἐν τῷ σχήματι Α.

Ἐν τινι τῶν τελευταίων προταθεισῶν παλινρθώσεων ἀποδίδεται αὐτοῖς ὁ σκοπὸς τῆς συγκρατήσεως τῶν σανίδων, αἵτινες κατὰ τὸν Βιτρούβιον ἐτίθεντο ἔμπροσθεν τῶν δοκῶν χάριν τῆς προσυλάξεως αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν δικαιολογεῖται ὑπὸ τῶν μνημείων.

Ἐκτὸς μιᾶς ἐξαιρέσεως ἀπασαὶ αἱ τρίγυφοὶ κεῖνται ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς ναοῖς ὅπισθεν τῶν ἤλων. Ἐτέρα ἰδιοτροπία τοῦ δωρικοῦ ἐπιστυλίου εἶνε οὐδὲν ἥττον παράδοξος. Οἱ καλούμενοι μῦτλοι (mutules) λέγεται ὅτι εἶνε τὰ ἄκρα τῶν δοκῶν τῆς στέγης, ἀλλ' αἱ οὕτως ὀνομαζόμεναι δοκίδες κέκτανται τὸ αὐτὸ πλάτος πρὸς τὰς τρίγυρους, ἥτοι πρὸς τὰς κυρίας δοκοὺς, τοῦθ' ὅπερ ἐν οὐδεμιᾷ ἐποχῇ καὶ ἐν οὐδενὶ μνημείῳ παρετηρήθη.

Ἐπὶ πλέον δὲ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν ἐν λόγῳ μῦτλων φέρει δεκάεξ ἤλους οἵτινες οὐδαμῶς χρησιμεύουσιν ἐν τῇ ξυλοτεκτονικῇ καὶ ὧν ὁ προσρισμὸς τυγχάνει πάντῃ ἀνεξήγητος.

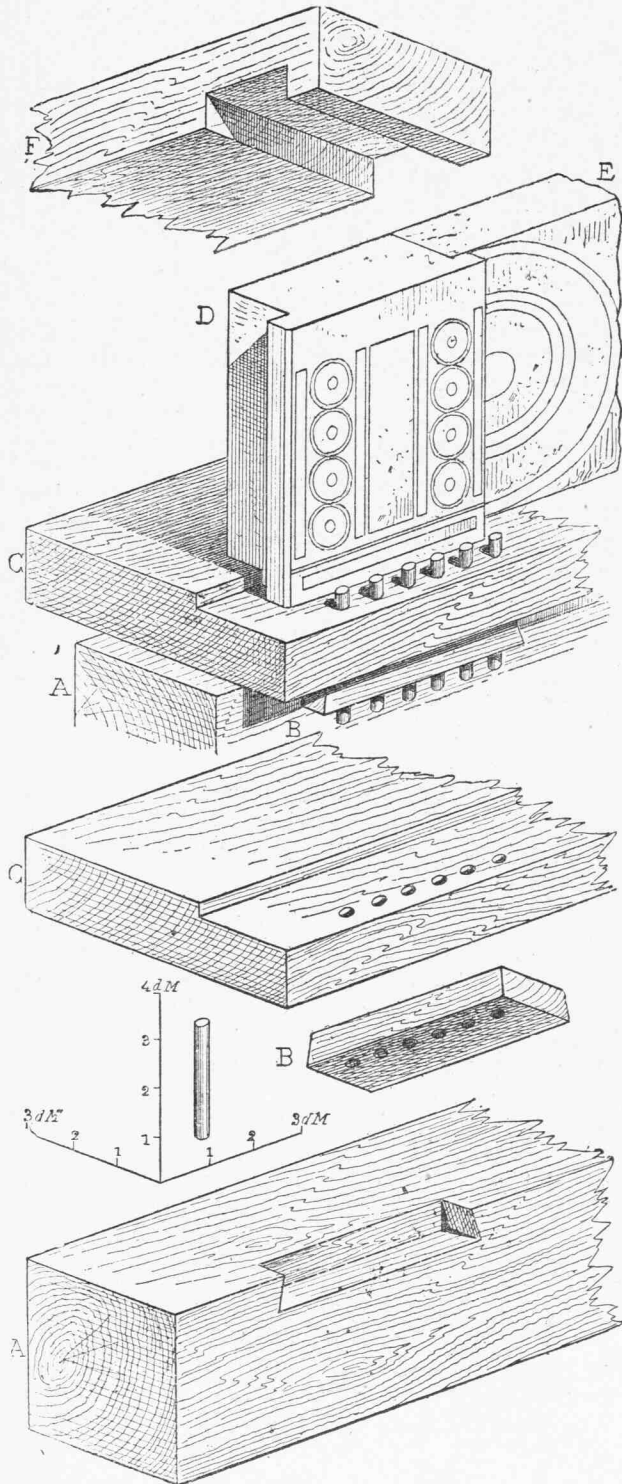
Τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ὡς καὶ πλεῖστα ἄλλα, αἵτινα συντομίας ἕνεκα παραλείπομεν ἐνταῦθα, ἤθελον μείνει βεβαίως ἀκατάληπτα ἄνευ τῶν ἀνακα-

Α Κάτωφιν τῶν σταγόνων

λύσεων τῶν γενομένων κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἐπὶ τῶν ἀκροπόλεων τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Πελοποννήσου.

Ἄπαντα τὰ μέγαρα τῆς Τίρουθος καὶ τῶν Μυ-

Β Αἱ τρίγλυφοι μετὰ τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ θριγκοῦ κληῶν παρουσιάζονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διηυθετημένα ἐπὶ τῆς προσόψεως, ἥτοι μετὰ τὴν δίστυλον ἐκείνην διάταξιν, ἣν καλεῖ ὁ Βιτρούβιος ἐν παραστάσει (in antis).

Ἢ εἰς τὰ κτίρια ταῦτα εἰσοδος γίνεται διὰ πρόδρομου ἔχοντος δύο κίονας κειμένους μετὰ δύο

ἀκροτοίχων ἢ δύο παραστάδων. Οἱ κίονες ὧν αἱ βάσεις εὐρίσκονται εἰσέτι κατὰ χώραν ἦσαν ἐκ ξύλου· οἱ δὲ τοῖχοι, ὄντες παχύτατοι, ἀπετελοῦντο ἐκ κενῶν ὀπτοπλίνθων καὶ ἐναλλάξ ἐκ δοκῶν, αἰτίνας προσέδιδον αὐτοῖς τὴν ἀπαιτουμένην στερεότητα.

Ἐκ τούτων πάντων ἐκπηγάζουσι δύο τινά·

α') Τὰ ὑπὸ τῶν ξυλίνων κίωνων ὑποβασταζόμενα ἐπιστύλια ἦσαν ἐπίσης ἐκ ξύλου.

β') Ἐκαστὸν ἄκρον τοῦ ἐπιστυλίου ἦν ἐντετοιχισμένον εἰς τινὰ τοῖχον.

Τὰ μέρη ταῦτα εὐκόλως δυνάμεθα νὰ παλινορθώσωμεν· δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ ὡς πρὸς ἐκεῖνα ἅτινα ἔκειντο ὑπερθεῖν τοῦ ἐπιστυλίου. Οὐχ ἦττον πολλὰὶ μέθοδοι ἐξερευνήσεως δύνανται νὰ ἐπιτρέψωσι καὶ τούτων τὴν παλινορθωσιν.

Παρατηρητέον ἐν πρώτοις, ὅτι ἀναγκαιόταται πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς στερεότητος τῶν κίωνων ἦσαν προμήκεις δοκοὶ ὑπερκείμεναι τοῦ ἐπιστυλίου καὶ ἐντετοιχισμέναι ἐν τῇ ἐτέρᾳ ἄκρᾳ τοῦ πρὸς τὸ βάθος τοίχου.

Ἐξετάσωμεν νῦν ἀβακίσκους τινὰς ἐξ ἀλαβάστρου, ἀνευρεθέντας ἐντὸς τῶν μεγάρων. Οὗτοι ἐν πρώτοις δὲν ἔκειντο ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν θέσει ὅτε ἀνεκαλύφθησαν, φέρουσι δὲ σύστημα διακοσμῆσεως οὐ ἡ χρῆσις ἐτύγχανε κοινὴ ἐν τῇ μυκηναίᾳ τέχνῃ.

Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο τῆς διακοσμῆσεως παρουσιάζεται ὑπὸ δύο ἐπιπέδων·

α') Αἱ παραστάσεις, ὧν ἀπροσδιόριστος ὁ ἀριθμὸς, σχηματίζουσιν ἀνάγλυφον διάζωμα ἐπὶ μονολίθων μακρῶν καὶ στενῶν.

β') Ἐκάστη παράστασις εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ ἰδίας πλάκῃς, τὸ δὲ σύνολον αὐτῶν ἀποτελεῖ σειρὰν ἐπιπέδων καὶ προεξοχῶν ἐναλλάξ.

Ὅτω δὲ διατασσόμεναι αὗται αἱ παραστάσεις ὑπενθυμίζουσι, δυνατὸν εἰπεῖν, τὰς τριγλύφους καὶ τὰς δωρικὰς μετόπας. Αὐτὸ τοῦτο μάλιστα τὸ ὄνομα ἔδωκαν εἰς αὐτάς οἱ ἐρευνησάντες τὰ κατὰ τὴν Τίρουθα χωρὶς ν' ἀποδώσωσι μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀναλογίαν ταύτην.

Ἄλλὰ περιγράψωμεν εἰδικώτερον ταύτας τὰς πλάκας καὶ ἐκθέσωμεν τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν γνωρίσματα.

Αἱ τρίγλυφοι κέκτηνται τὰς διαστάσεις κεφαλῆς παχείας δοκοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ αὐτὸ ὕψος πρὸς τὸ ὑπ' αὐτὰς κείμενον διάζωμα· φέρουσι δὲ πάντοτε ραβδώσεις καθέτους, πρὸς δὲ καὶ ἐντομήν κατὰ τὴν βᾶσιν (Ἴδε σχῆμα Β).

Παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ διάφοροι αὗται πλάκες πρόκειται νὰ ὑπερθεθῶσι τοῦ ἐπιστυλίου τοῦ μεγάρου δίκην διαζώματος, ὡς ἐν τῷ μυκηναίῳ τάφῳ τῷ φερωνύμῳ τῆς Κας Σχλιέμανν.

Τί συμβήσεται;

Ἰπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐνεργείας τοῦ ξύλου, τῆς συστολῆς καὶ διαστολῆς αὐτοῦ τὸ διάζωμα θὰ παράσχη κατ' ἀνάγκην ἐπιφανείαν τεθλασμένην.

Τὸ ἡμέτερον σχῆμα Γ παριστᾷ τὸ διάζωμα καὶ τὸ ἐπιστύλιον παλινορθωθέντα· γνωρίζομεν ἤδη τὴν σύνθεσιν τῶν δύο τρίτων τοῦ θριγκοῦ. Ὑπολείπεται νῦν ἡ παλινορθωσις τῆς ὑπερκειμένης ἐπιφανείας·

Ἐπί τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εἶνε ἀληθές, οὐδὲν ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων λειψάνων ἔρχεται εἰς ἡμετέραν ἀρωγὴν, ἀλλ' ἡ λύσις τοῦ προβλήματος δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι εἶνε πλειότερον περίπλοκος. Ἐχομεν πάντα λόγον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὰ μυκηναῖα μέγαρα ἦσαν ἐστεγασμένα δι' ἐπιπέδου ἐπιφανείας.

Σανίδωμα, ἀπολήγον πρὸς τὰ ἔξω καὶ προωρισμένον νὰ ὑποβαστάζῃ τὰ ἐπιχώματα, ἀπεπεράτου ἀναγκαιῶς τὸν θριγκόν.

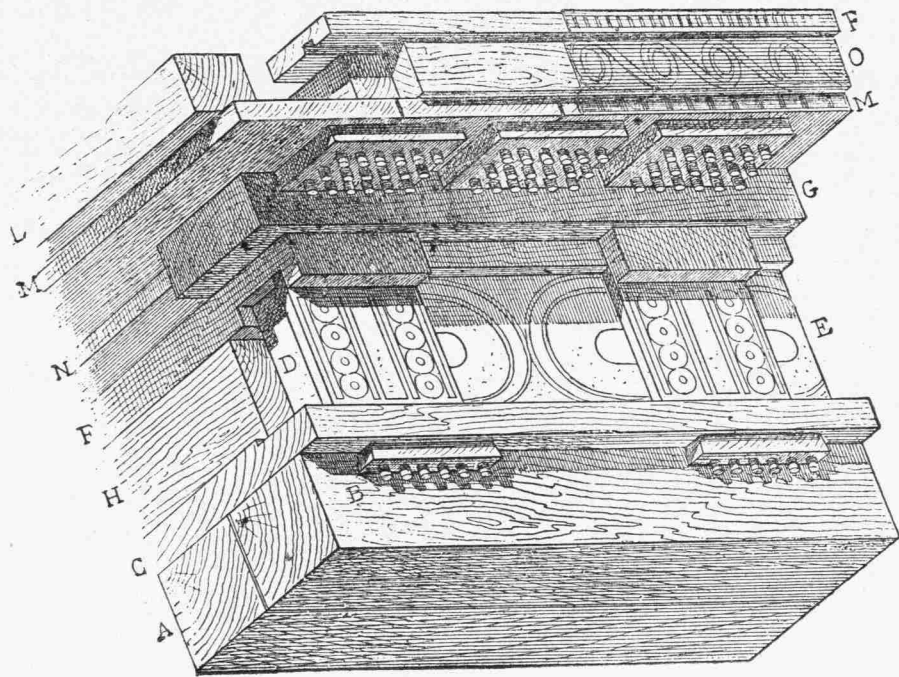
Ὡς αἱ κύρια δοκοί, οὕτως καὶ αἱ δοκίδες τοῦ δαπέδου τούτου, ὅπερ ἐχρησίμευε ταυτόχροτως ὡς ὄροφῆ καὶ στέγη, ἔδει νὰ ἦσαν διατεταγμένα κατὰ τὸ βάθος αὐτῶν ὁρατὰ δὲ οὕσαι ἐπὶ τῆς προσόψεως, ἀπετέλουσαν τρόπον τινὰ κορωνίδα. Τοιαύτη κορωνὴν προσεφύλαττε τὰ κατώτερα μέρη τοῦ θριγκοῦ, μένουσα δ' ἐκτεθειμένη εἰς τὴν βροχὴν καὶ τὰς

ρῆς ἀσυνδέτων σανίδων. Αἱ τελευταῖαι αὗται εἶνε αὐτόχρημα μύτλοι. Οἱ δὲ ἤλοι οἵτινες διαπερῶσιν αὐτὰς μόνον σκοπὸν ἔχουσι τὴν στερέωσιν αὐτῶν πρὸς τὰς ὑπερκείμενας σανίδας. Διὰ τῆς χρήσεως τῆς διατάξεως ταύτης ἅπαντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς διχοστολῆς τῶν ἀρμῶν δύνανται νὰ συμβαίνωσιν ἐλευθέρως χωρὶς νὰ καθίστανται τὸ παράπαν ὁρατά.

Δεύτερον δὲ δέον ν' ἀποκρυβῶσι τὰ ἄκρα τῶν δοκίδων διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐμπεδώσεως σανίδος καθέτου στηριζομένης ἐπὶ τοῦ μήκους τῶν ἀμέσως κατωτέρων σανίδων.

Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις ἀπλουστέραν διάταξιν ἅπαντα τὰ μέρη εἶνε ἐξ ἴσου χρήσιμα. οὕτω δὲ ὁ θριγκὸς τοῦ μυκηναίου προδόμου ἐντελῶς παλινορθοῦται.

Ἐξετάσωμεν νῦν τὸν θριγκὸν τοῦ ναοῦ τοῦ σικε-

Γ Τὸ σύνολον τοῦ μυκηναίου θριγκοῦ παλινορθωθὲν

ἐπηρείας τῆς ἀτμοσφαιρας εὐρίσκειτο ὑποκειμένη εἰς τὸν κίνδυνον βραχείας διαρκείας.

Ἡ δυσχέρεια δὲ αὕτη ἦτο δυνατόν ν' ἀποφευχθῆ μόνον διὰ τῆς προφυλάξεως τῶν ἄκρων τῶν δοκίδων ἐντὸς κουφωμάτων ἢ κιβωτιδίων, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅπισθεν περιβλήματος. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ τοιοῦτο περιβλήμα δι' ὕλης ἀπλῆς καὶ μέσων ἀρχαιοτρόπων; Τοῦτο ἠδύνατο νὰ κατορθωθῆ διὰ συστήματος συναρμογῆς πανκραιοτάτης μὲν χρήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον εἰσέτι εὐχρηστοῦ, συνισταμένου δὲ εἰς τὰ ἐξῆς δύο (Ἰδ. καὶ σχῆμα Δ).

Ἐν πρώτοις μὲν δέον νὰ κατασκευασθῇ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ περιβλήματος διὰ σειρᾶς σανίδων ἡρμοσμένων, τοποθετουμένων κάτωθι τῶν δοκίδων.

Ἀλλ' οἱ ἄρμοι οὗτοι μεταξὺ τῶν σανίδων κινδυνεύουσι νὰ διανοιγῶσιν. Εὐλόγον ὅτι θὰ κατασταθῶσιν ἀόρατοι, ἂν καλυφθῶσι διὰ δευτέρας σει-

λικοῦ Σελινούντος, ἐκείνου ὅστις φέρει ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ τῷ στοιχείῳ C οὗ παρατίθεται ἐνταῦθα εἰκὼν (Σχῆμα E), καὶ θέλομεν παρατηρήσει ἀπομίμησιν, τὴν ἀκριβῆ ἀντιγραφὴν μέρους πρὸς μέρος τοῦ ξυλίνου θριγκοῦ τῶν κτιρίων τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηναίων.

Οὕτως ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ δωρικοῦ θριγκοῦ ἐπεξηγοῦνται σαφῶς. Ἦδη γνωρίζομεν τὴν ἀρχὴν τῶν τριγλύφων, τῶν μετοπῶν καὶ τῶν μύτλων ὡς ἐπίσης τὴν τῶν σταγόνων, κειμένων ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου ἔμπροσθεν τῶν τριγλύφων καὶ κάτωθι τῶν μύτλων.

Ἰπολείπονται νῦν τὰ συμπεράσματα, ἅτινα συνοψίζομεν εἰς τὰ ἐξῆς:

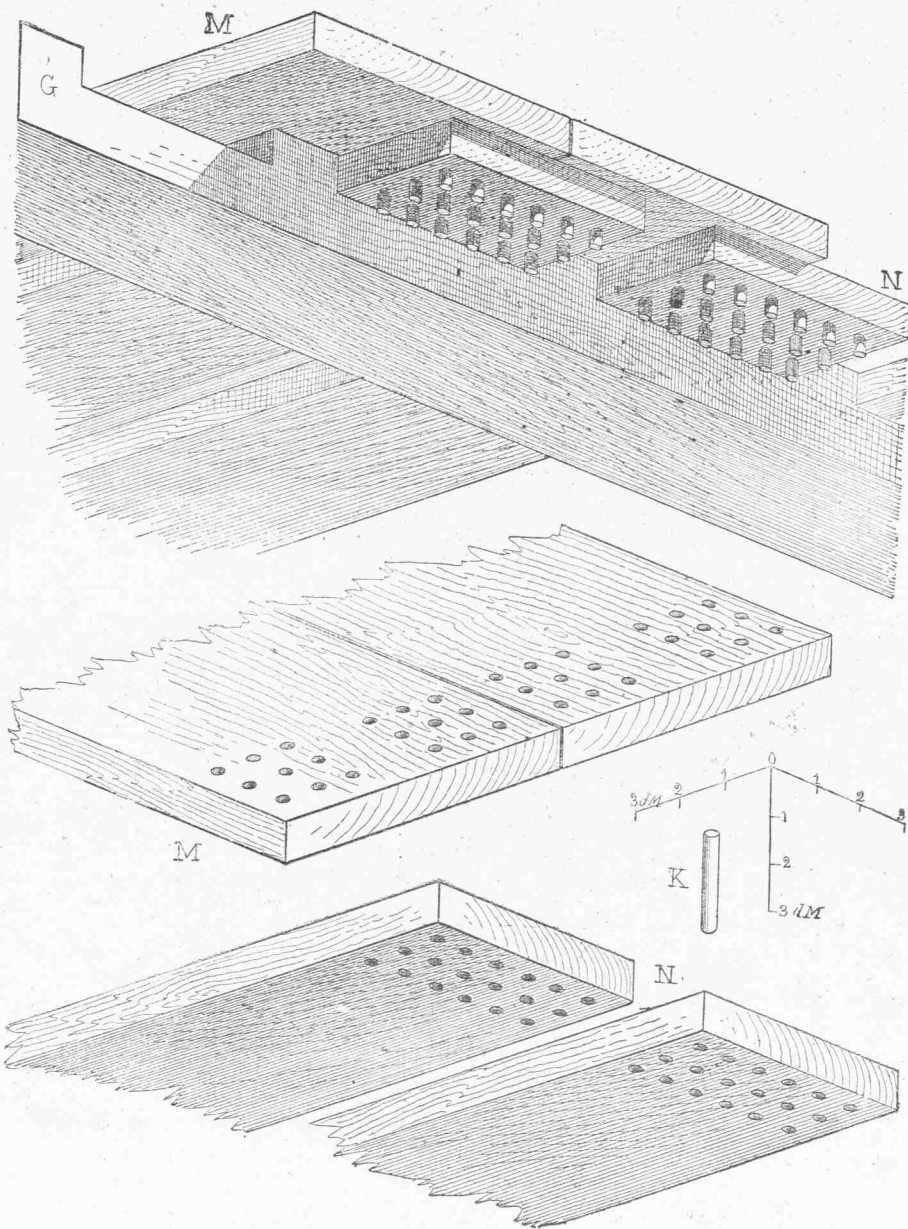
α) Ὁ θριγκὸς ὁ ὑπερκείμενος τῆς προσόψεως τῶν μυκηναίων μεγάρων ἀνήκει εἰς κτίρια μικτῆς κατασκευῆς, ἤτοι κατασκευασθέντα ἐξ ὕλικῶν ἑτερογενῶν ὡς ἐκ λίθου, ξύλου, ὀπτῆς ἢ ὠμῆς γῆς.

β') Ἡ παλινόρθωσις ἦν παρουσιάσαμεν ἀποδείκνυσι τίνι τρόπῳ ἦν συγκεκριημένος ὁ θριγκὸς τῶν ἐν λόγῳ μεγάρων ἐν ἐποχῇ ἣτις προηγεῖτο ἀμέσως τῆς γεννήσεως τοῦ δωρικοῦ ῥυθμοῦ, ἀφοῦ τὰ στοιχειώδη σχήματα τοῦ μυκηναίου ἐπιστυλίου ἐπαναλαμβάνονται καθ' ὁλοκληρίαν ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τῶν δωρικῶν κτιρίων.

γ') Τὸ μυκηναῖον κτίριον, οὔτινος ἡ κάτοψις καὶ

ἄλλο ἦτο ἢ πρόοψις στηριζομένη μεταξύ δύο τοίχων καὶ ἀπολήγουσα εἰς δύο τὸ ὅλον ὑποβαστάζοντας κίονας. Ἐν οὐδεμιᾷ ὅμως περιστάσει ἡ προμετωπίς ἐκείνη εἶχε συνέχειαν κατὰ τὰς πλαγίας πλευράς τοῦ κτιρίου.

Ἀφ' ἐτέρου δ' ἐν ἐποχῇ ἀμέσως προηγηθείσῃ τῆς διαπλάσεως τοῦ δωρικοῦ ῥυθμοῦ αἱ τρίγλυφοι δὲν ἦσαν πλέον ὡς ἐν ἀρχῇ προωρισμένοι μόνον πρὸς

Δ Λεπτομέρειαι τοῦ γείσου

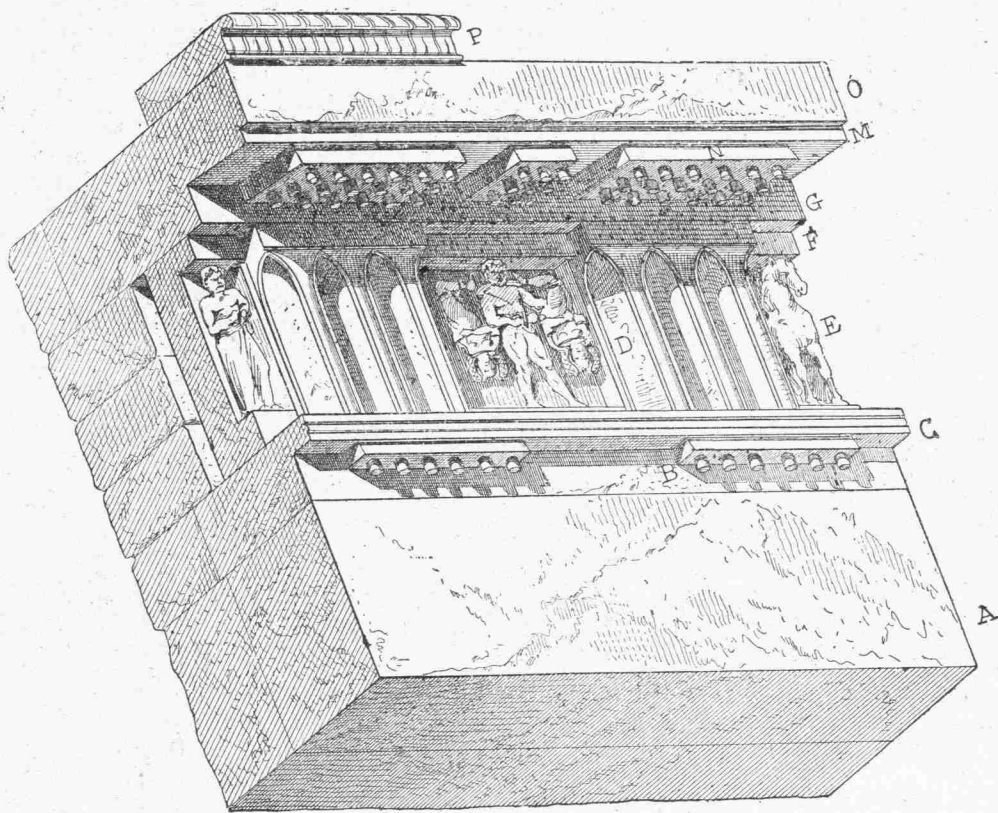
τὰ συστήματα τῆς ἀνεγέρσεως ὡς καὶ τῆς διακοσμῆσεως τυγχάνουσι γνωστὰ, διασαφηνίζει οὐ μόνον τὰ διάφορα μέρη τοῦ δωρικοῦ θριγκοῦ, θεωρουμένου ἐν συνόλῳ, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ τὴν γενικὴν διάταξιν τοῦ θριγκοῦ τούτου ἐν τῷ ναῷ. Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἐξήγησιν δὲν ἠδύνατο μέχρι τοῦδε νὰ ἀγάγῃ τὸ ἰδεώδες κτίριον ἐκ τοῦ ὁποίου ὑπετίθετο ὅτι παρήχθη ὁ ναός.

Ὁ ἀρχαῖος ξύλινος θριγκὸς τῶν μεγάρων οὐδὲν

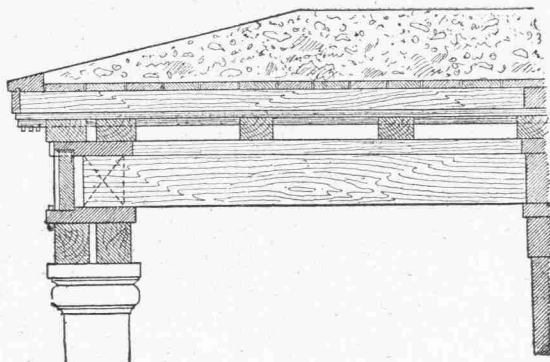
προφύλαξιν τῶν ἀκρῶν τῶν δοκῶν, ἀλλ' ἐπανελαμβάνοντο ἐπὶ τοῦ διαζώματος χάριν διακοσμητικοῦ πλέον λόγου καὶ ὅπως ἀποτυπώσωσιν ἐν αὐτῇ συγχρόνως ῥυθμὸν καὶ κανόνα.

Συνεπῶς δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ μὴ τεθῶσιν αἱ τρίγλυφοι γύρω τῶν ναῶν, ὅπουταν οὗτοι περιεστοιχίζοντο ἐντελῶς ὑπὸ κίωνων. Ἦτο δὲ τοῦτο ἀπλῶς διακόσμησις καὶ οὐδὲν τι πλέον.

Οὕτω κατανοεῖται ὁ λόγος, δι' ὃν οὐδέποτε μέχρι

Ε Θυγικός του ναού του Σελινούντος

Ζ Τομή του προδόμου κατά μήκος

τούδε κατωρθώθη νά συνδεθῶσιν αἱ τρίγλυφοι πρὸς ἰδεῶδές τι σύστημα οἰκοδομῆσεως, ὅπερ νά ἐξηγήσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ ναοῦ.

Ἐν συνόψει πρὸ τῆς διαπλάσεως τοῦ δωρικοῦ ρυθμοῦ ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ρυθμοῦ τούτου ὑφίσταντο ἐν Ἑλλάδι, ἐν τοῖς πλινθοκτίστοις καὶ ξυλίνοις κτιρίοις.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐσκέφθημεν, ὅτι ἡ ἐξακριβωσις αὕτη τῶν πραγμάτων ἦτο τοιαύτη ὥστε νά κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀκαδημίας.

(Μετάφρασις Α. ΓΕΛΒΕΡΤ)

Ο ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΑΣ¹

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

Τρεῖς μῆνες κατόπι.

ΣΚΗΝΗ Α'

Στὸ δρόμο, κοντὰ στῆς Δέσπωσ. Δεῖψανο ἀπὸ μακριὰ γυρίζει τὴν κόγχη τοῦ δρόμου. Ψαλμωδίες ἀπὸ μπρὸς, ἀπὸ πίσω σιγανὰ μυρολόγια. Οἱ γειτόνισσες στέκονται καὶ κοιτάζουνε λυπημένες.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ. Ὕστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.
ΠΕΡΜΑΘΙΩ (Στὸ κατόφλι τῆς, σφουγγίζοντας τὰ μάτια μὲ τὴν ποδιά τῆς).

"Αχ, καὶ νά εἶχες τώρα μάτια νά τὰ δῆς αὐτά,

Κωσταντάκη, ποῦ σὲ κουβαλοῦνε στὸν τάφο, κ' ἔννοια δὲν τὴν ἔχεις τῆ ρήμαξῃ ποῦ ἀφίνεις μέσα στ' ἀρχοντικό σου. Ποιὸς τὸλεγε, Πιπινιώ μου, πῶς σὲ τρία φεγγάρια μέσα εἶτανε γραμμένο νά τὰ φάῃ τὸ γῶμα καὶ τὰ τρία τὰ δέρφια.

(Χάνονται οἱ φωνές τῶν μυρολογιῶν):

ΠΙΠΙΝΙΩ

Καὶ ποῦ ἐκάμε νισάρι ὁ ἀπόνετος ὁ χάρος νά κάμῃ καὶ δῶ! Πέντε πέντε καὶ δέκα δέκα τοὺς θερίζει μαζὶ καθεμέρα. Ὡς καὶ τὰργαστήρια κλείστηκαν πιά. Ψυχὴ πιά δὲ βγαίνει στὸ δρόμο. Ρημάχτικη τὸ χωριό, κι ἄλλο δὲν ἀκούς παρὰ μυρολόγια, ἄλλο δὲ βλέπεις παρὰ ξυλοκρέββατα, καὶ

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 449.